

ЮВІЛЕЙ

Михайло Іванович Спужак,
Іван Омелянович Крамний

*Харківська медична академія
післядипломної освіти*

До 90-річчя Харківської медичної академії післядипломної освіти та 85-річчя кафедри променевої діагностики

Харківська медична академія післядипломної освіти (ХМАПО) є одним з найстаріших у державі закладів системи післядипломної освіти, який цього року відзначає свій 90-річний ювілей. Професорсько-викладацький склад академії проводить усі види післядипломного навчання лікарів України, країн СНД та далекого зарубіжжя. Академія є унікальним в Україні за своїм профілем вищим навчальним закладом післядипломної освіти, який готує фахівців за такими напрямками: первинна спеціалізація (інтернатура) з усіх спеціальностей, вторинна спеціалізація з 70 спеціальностей, тематичне удосконалення, передатестаційна підготовка і стажування майже з усіх лікарських спеціальностей, щорічно в ХМАПО навчається більше 18 тисяч лікарів на понад 950 циклах тематичного удосконалення, спеціалізації, стажування та передатестаційної підготовки, близько 1 тисячі лікарів-інтернів і магістрів. Крім того, при академії працює медичний коледж.

У 1923 році ХМАПО була заснована як Харківський інститут удосконалення лікарів наказом Народного комісаріату охорони здоров'я, а сьогодні це вищий навчальний заклад IV рівня акредитації. Професорсько-викладацький склад академії налічує близько 700 викладачів, серед яких 140 докторів медичних наук (124 професори), 462 кандидати медичних наук (277 доцентів). У колективі працюють 14 заслужених діячів науки і техніки України, 8 заслужених лікарів України, 8 лауреатів Державної премії України, 28 академіків та 5 членів-кореспондентів галузевих академій наук.

У ХМАПО функціонує 69 кафедр, об'єднаних у 5 факультетів: терапевтичний, хірургічний, педіатричний, медико-профілактичний та вперше в Україні організований, факультет загальної практики — сімейної медицини.

Слід підкреслити, що професорсько-викладацький склад академії за 90 років свого існування набув великого досвіду з підготовки лікарів високої кваліфікації: постійно розробляються і поновлюються навчальні плани і програми, що включають останні досягнення світової і вітчизняної медичної науки і практики та постійно доповнюються. Відповідно до вказівок МОЗ і МОН України в останні роки основним завданням колективу Академії взагалі і кафедри променевої діагностики зокрема є поліпшення професійно-практичної підготовки лікарів, що вимагає постійного підвищення фахового рівня викладачів, забезпечення базових лікувальних закладів необхідною сучасною високотехнологічною апаратурою.

На відміну від додипломного навчання, викладання на післядипломному етапі суттєво відрізняється: викладачі академії повинні володіти найбільш технологічними методами і методиками лікування і діагностики, вміти виконувати найскладніші оперативні втручання тощо. Виходячи з цього в академії підготовлений потужний професорсько-викладацький колектив, здатний вирішувати найскладніші питання післядипломної освіти практично з усіх спеціальностей.

Майже третина кафедр академії (26) досягли такого рівня викладацької, наукової і лікувальної роботи, що їм наданий статус опорних у післядипломній освіті за 31 спеціальністю. Наші науковці координують навчальний процес за цими напрямками в Україні, розробляють навчальні плани і програми циклів первинної і вторинної спеціалізації, передатестаційних циклів.

В академії протягом десятиліть створена і функціонує продуктивна система підготовки науково-педагогічних кадрів, а також чітка система планування науково-дослідних робіт. Видатні вчені ака-

демії та започатковані ними наукові школи і напрямки мають не лише вітчизняне, а й світове визнання.

Згідно з наказом МОН України в академії проводиться підготовка науково-педагогічних кадрів у докторантурі та аспірантурі, функціонує 5 спеціалізованих вчених рад із захисту докторських і кандидатських дисертацій.

Кафедри академії мають унікальну мережу клінічних баз, розташованих більш ніж у 80 лікувально-профілактичних установах, клініках НДІ, розрахованих на 11 000 лікарняних ліжок. Щорічно співробітники кафедр консультують понад 230 тисяч хворих і виконують більше 22 тисяч оперативних втручань.

Харківська медична академія післядипломної освіти має ліцензію на підготовку фахівців зі спеціальності 7.050201 «Менеджмент організацій» (спеціалізація «Менеджмент в охороні здоров'я») — друга вища освіта.

На сьогодні тут створено унікальні умови для проведення навчального процесу на найвищому рівні: понад 90 лекційних та 250 навчальних аудиторій, укомплектованих сучасною аудіо- та відеотехнікою, навчальне і методичне забезпечення, комп'ютерні та тренажерні класи, мережа Інтернет, навчально-наукова бібліотека.

Кафедру променевої діагностики утворено рішенням вченої ради ХМАПО від 21.12.2007 р. шляхом об'єднання кафедр загальної та педіатричної рентгенології і променевої діагностики.

Як кафедра рентгенології кафедра променевої діагностики була заснована у 1928 році професором І.Г. Шліфером, який очолював її до 1943 року. В 1944–1975 роках завідував кафедрою проф. О.А. Лемберг. За його ініціативи вперше в Україні серед кафедр рентгенології системи післядипломної освіти у програмі та навчальному плані було виділено розділ, присвячений особливостям рентгенологічної діагностики захворювань дитячого віку. У 1975–2006 роках кафедру очолював проф. Ю.Т. Кіношенко. В 2006–2007 рр. кафедрою завідувала проф. О.П. Шармазанова. У 2001 році кафедру рентгенології було перейменовано на кафедру променевої діагностики.

Історично значущим для колективу кафедри став 1990 рік, коли від неї відокремилася перша в Україні і третя на теренах СНД кафедра рентгенології дитячого віку, яку очолив учень проф. О.А. Лемберга професор М.І. Спужак. Кафедра проводила навчальну, наукову і лікувальну роботу до 2007 року. Виходячи з потреб практичної охорони здоров'я та профілю викладання, в 2005 році кафедру рентгенології дитячого віку перей-

І.Г. Шліфер

Олександр Абрамович Лемберг

Михайло Іванович Спужак

Юліан Годосович Кіношенко

Олена Петрівна Шармазанова

меновано в кафедру загальної та педіатричної рентгенології.

На кафедрі рентгенології у різні роки викладали визнані фахівці, зокрема, В.С. Брежнев, Г.А. Бурлаченко, Д.Б. Степенський, М.В. Артюшков, І.П. Щелкунов, В.І. Кулинський, М.А. Гінзбург, О.А. Шевцова, Н.С. Резцова, В.О. Хажинська, Л.М. Біла.

За 85 років існування кафедрами проведено більше 1200 циклів різної тематичної спрямованості, на яких підготовлено близько 27000 лікарів-радіологів, рентгенологів та інтернів.

Після об'єднання в 2008 році кафедру очолює доктор медичних наук, професор Михайло Іванович Спужак. У штаті кафедри викладацьку, наукову та лікувальну діяльність здійснюють професори, доктори медичних наук Ю.Т. Кіношенко і О.П. Шармазанова, доценти — кандидати медичних наук І.О. Крамний, І.О. Вороньжев, М.О. Бортний, Р.Ю. Чурилін, асистенти — кандидати медичних наук Н.С. Лисенко, В.В. Шаповалова, Ю.А. Коломійченко, О.В. Волковська.

Клінічні бази кафедри — це потужні лікувально-профілактичні заклади, оснащені сучасною високотехнологічною діагностичною і лікувальною апаратурою (КТ, МРТ, УЗД), що дає змогу проводити навчальний процес з використанням сучасних методик дослідження на найвищому рівні. Серед них — ДУ «Інститут патології хребта і суглобів НАМНУ», ДУ «Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків НАМНУ», клінічна лікарня швид-

кої та невідкладної медичної допомоги, клінічні багатопрофільні міські лікарні № 17, № 13, № 8, обласна дитяча інфекційна клінічна лікарня та обласна клінічна травматологічна лікарня, міський клінічний пологовий будинок з неонатальним стаціонаром, міська поліклініка № 21. В усіх базових клініках створено відповідні умови для виконання практичних занять.

Співробітники кафедри виконують великий обсяг лікувально-діагностичної роботи на навчальних базах, систематично консультують лікарів базових відділень міста, рентгенологів області і країни, беруть участь у роботі конференцій, семінарів, атестаційних комісій, організують і проводять обласні науково-практичні конференції для фахівців з променевої діагностики міст і областей республіки. Наукові здобутки кафедри постійно впроваджуються у клінічну практику.

Кафедрою променевої діагностики ХМАПО вперше серед медичного загалу України в 2010 році за ініціативою професора М.І. Спужака і під його керівництвом започатковане щорічне проведення двох курсів Української школи безперервної післядипломної освіти з радіології в різних регіонах України, монотематичних, які завжди збирають близько 150–200 лікарів-рентгенологів.

У нинішніх умовах основне своє завдання колектив кафедри вбачає в постійному удосконаленні педагогічного, наукового і діагностичного процесу. На кафедрі проводиться навчання

інтернів, лікарів на циклах спеціалізації (вторинної, тривалістю 5 міс. та після закінчення інтернатури за фахом радіологія — 3 міс.), на передатестаційних циклах та циклах тематичного удосконалення для рентгенологів.

Кафедра проводить ряд циклів тематичного удосконалення, зокрема: «Променева діагностика захворювань органів дихання і середостіння», «Променева діагностика захворювань системи опори та руху», «Невідкладна променева діагностика захворювань різних органів і систем», «Променева діагностика захворювань органів черевної порожнини та заочеревинного простору», «Актуальні питання променевої діагностики захворювань дитячого віку», «Рентгенодіагностика легеневого та позалегенового туберкульозу», «Комп'ютерна томографія в діагностиці захворювань різних органів та систем», «Магнітно-резонансна томографія в діагностиці захворювань різних органів та систем», «Променева діагностика у вертебрології», «Диференціальна рентгенодіагностика», «Рентгенодіагностика в неонатології» та інші. З метою поліпшення теоретичної практичної підготовки лікарів-інтернів викладацьким колективом кафедри напрацьований і проводиться за 78-годинною програмою цикл ТУ для керівників-інтернів на базах «Особливості викладання променевої діагностики лікарям-інтернам». Останній навчальний план, як і ряд наведених вище, враховує перехід до викладання в кредитно-модульній системі на засадах Болонської декларації.

Кафедрою променевої діагностики за роки її існування у відповідь на запити Головних управлінь охорони здоров'я областей проведено близько 40 виїзних циклів у Львові, Керчі, Севастополі, Чернівцях, Тернополі, Кіровограді, Ужгороді, Сумах, Дніпропетровську, Сімферополі, Черкасах, Луганську, Луцьку тощо.

Професорсько-викладацький склад кафедри для технічного забезпечення навчального процесу широко використовує комп'ютери, мультимедійні проектори, слайдоскопи та демонстраційний матеріал — таблиці, схеми і т.ін.

Окрім викладацької лікувальної діяльності велика робота проводиться співробітниками кафедри з підготовки наукових кадрів та фахівців-рентгенологів високої кваліфікації через аспірантуру, клінічну ординатуру, магістратуру. На ка-

федрі виконуються 1 докторська дисертація, 6 кандидатських, навчаються аспіранти і клінічні ординатори як з України, і з далекого та ближнього зарубіжжя.

До основних напрямків наукових досліджень кафедри належить вивчення стану різних органів та систем, зокрема структурно-функціонального стану кісток у дітей і дорослих при різних хворобах опорно-рухової системи, вивчення змін кісток при нейроендокринних захворюваннях. Виконуються дослідження, спрямовані на поліпшення рентгенодіагностики захворювань дихальної, статевої та травної систем у дітей та підлітків. На кафедрі за роки існування захищено 10 докторських і 56 кандидатських дисертацій, видано 12 монографій, зокрема: «Рентгенодіагностика ендокринних остеопатій», «Рентгенограмометрія в педіатричній рентгенології», «Рентгенодіагностика гострих запальних захворювань органів дихання у дітей», «Заболевания околощитовидных желез», «Кульшовий суглоб», «Розширені лекції з рентгенодіагностики захворювань системи та руху», «Рентгенодіагностика захворювань легень, плеври та середостіння» та інші. Підготовлено до друку підручник «Педіатрична радіологія» в 2 томах.

За останні два десятиріччя на кафедрі написано і видано 26 навчальних посібників, зокрема й для самостійної роботи слухачів та інтернів, 9 методичних рекомендацій, 11 інформаційних листків, отримано 28 свідоцтв на винаходи. Опубліковано понад 1700 наукових робіт у журналах та збірниках. На кафедрі створений банк тестових питань за різними розділами променевої діагностики, які дозволяють контролювати ефективність викладання.

Викладачі кафедри променевої діагностики постійно беруть участь і виступають з доповідями на міжнародних і українських з'їздах, конгресах, конференціях радіологів, ортопедів-травматологів, геронтологів, ендокринологів, педіатрів. Кафедра організовує науково-практичні конференції для популяризації своїх досягнень у Харкові, Львові, Сумах, Кіровограді, Києві та інших містах України. Виконується і великий об'єм громадської роботи. Викладачі беруть найактивнішу участь у роботі Харківського відділення Асоціації радіологів України (голова Правління проф. О.П. Шармазанова), проведенні днів рентгеноло-

га. Професор М.І. Спужак — експерт Національної комісії з радіаційного захисту населення України, член редакційної колегії «Українського радіологічного журналу», журналів «Променева діагностика, променева терапія» і «Радіологічний вісник», член двох спеціалізованих вчених рад, атестаційної комісії. Професор О.П. Шармазанова — президент Української асоціації рентгенологів, КТ та МРТ, член редакційних колегій журналу «Променева діагностика, променева терапія», «Українського радіологічного журналу», заступник головного редактора «Радіологічного вісника», член спеціалізованої вченої ради. Професор Ю.Т. Кіношенко — експерт Національної комісії з радіаційного захисту населення України, Почесний голова Харківського відділення Асоціації радіологів України, член Правління і ревізійної комісії Харківського медичного наукового товариства. Доцент І.О. Крамний — член редакційної колегії журналу «Радіологічний вісник», обласний позаштатний спеціаліст з дитячої рентгенології, член атестаційної комісії. Доцент І.О. Вороньжев — член Правління Харківського відділення Асоціації радіологів України. Доцент М.О. Бортний — член редакційної колегії «Рент-

генологічного вісника», член Правління Харківського відділення Асоціації радіологів України. До складу Правління Харківського відділення Асоціації радіологів України також входять аспіранти Р.Ю. Чурилін та В.В. Шаповалова.

Післядипломна освіта є найважливішою ланкою в безперервному професійному розвитку лікарів. Колектив кафедри променевої діагностики докладає багато зусиль для надання фундаментальних теоретичних знань тим, хто підвищує і удосконалює свою освіту, прагне оволодіти практичними навичками.

Запрошуємо лікарів України, а також близького та далекого зарубіжжя до нас на навчання.

Нагадуємо, що навчання лікарів з лікувально-профілактичних закладів, підпорядкованих МОЗ України, — безплатне. Завжди раді зустрічі з вами, шановні колеги!

Адреса ХМАПО:

вул. Корчагінців, 58, Харків, Україна, 61176.

Клінічні бази кафедри:

ХМКЛ № 17, тел. (057) 725-24-71

ХОКТЛ, тел. (057) 751-11-81.

E-mail: radiology@med.edu.ua